

Katedra teorie a kritiky DAMU

AR 2018/2019

Oponentský posudok

Bakalárska diplomová práca

Adéla Kalusová: Monodramatické texty režii Kamily Polívkové ve Studiu hrdinů

Adéla Kalusová si pre svoju bakalársku diplomovú prácu zvolila tému súčasnú, atraktívnu a povedali by sme aj „trendy“. Tvorba Kamily Polívkovej a Studia hrdinů dnes patrí k najsledovanejším a najnavštevovanejším, a to nielen spomedzi pražskej alternatívnej scény.

Pre účely bakalárskej práce si diplomantka tému vhodne zúžila na tri vybrané monodramatické inscenácie (Den opričníka, Herec a truhlář Majer..., Skugga Baldur), ktoré Polívková režírovala v Studiu hrdinů. Cieľom práce je na základe analýzy troch diel pomenovať a charakterizovať Polívkovej režijný štýl, so zameraním práve na monodrámy.

Práca je rozdelená do niekoľkých kapitol, v ktorých sa Kalusová snaží dospieť od režijných počiatkov Polívkovej, cez vznik Studia hrdinů, až ku konkrétnym inscenáciám a tie podrobiť analýze s výsledným zhrnutím. Takto nastavenú štruktúru sa ale diplomantke nedarí vždy úspešne naplniť a namiesto gradácie a dynamického smerovania od scénografky Polívkovej k režisérke Polívkovej v Studiu hrdinů, ostáva Kalusová často zacyklená v navracaní sa k predchádzajúcim tvrdeniam a zisteniam. Opakovaním a preformulovaním inormácií trpí celá diplomová práca.

Úvodné kontextové kapitoly sú len veľmi letným zhrnutím a výpočtom udalostí, rokov a inscenácií, ktoré sprevádzajú tvorivú osobnosť Kamily Polívkovej, poťažmo potom fungovanie Studia hrdinů, chýba hutnejší základ, opora v prameňoch a faktoch, ale aj v problematike posledných dvoch dekád českého divadla (PKD, ktoré zásadne ovplyvnilo smerovanie Polívkovej, zánik súboru, okolnosti otvorenia SH, jeho pozícia v súčasnom českom divadla, spolupráca s D.D.Pařízkom, atd.). Diplomantka mohla tejto kapitole venovať viac úsilia v práci s prameňmi, ale aj so súvislosťami modernej komornej činohry.

Adélu Kalusovú primárne zaujímajú monodramatické inscenácie Kamily Polívkovej v kontexte vzťahu herca a diváka, alebo ako napovedá názov jednej z kapitol „ Rozhraní mezi fiktivní postavou a reálným tělem herce.“ (s. 15), užitie hereckých prostriedkov a konkrétnych hereckých osobností, s ktorými režisérka spolupracuje pravidelne. Zaujíma ju monodráma ako žáner, ako špecifický priestor pre hereckú akciu, komunikáciu a partnerskú platformu réžie a herectva. Všetky tieto nastolené otázky patria do analýzy a zamyslení sa nad poetikou Kamily Polívkovej, ale v práci Adély Kalusovej zostávajú len v podobe formulácií, konštatovaní, opretých vybranými citátmi z odbornej literatúry, ale už ďalej nijak nekonfrontovaných vlastným autorkiným kritickým argumentovaním.

Silná stránka práce Adély Kalusovej je v jej schopnosti poskytnúť skutočne podrobný opis – opis jednotlivých zložiek, opis hereckých akcií, dramatických situácií, subjektívny opis atmosféry. Miestami sa jej darí dokonca evokovať konkrétne výstupy, hoci sa nevyhne citovo podfarbenej rétorike. Opis by mal byť prvým krokom k následnej analýze, ktorá ale nie je natoľko presvedčivá. Diplomantke sa príliš nedarí obstáť v podrobnom a hlbokom skúmaní, ktoré by ju malo do viesť k relevantným výsledkom.

Síce sa venuje literárnym predlohám všetkých troch inscenácií, ale nijak sa nepokúsi porovnať predlohu a adaptáciu, s textami pracuje len okrajovo a mnohé tvrdenia vychádzajú z opisu obsahu deja. Škoda je, že sa autorka nijak nevenovala aj kultúrno-politicko-národnostným kontextom všetkých troch literárnych diel, ktoré otvárajú ďalšie otázky vzťahu Polívkovej a cudzojazyčným a domácim zdrojom.

Diplomantka neuvažuje o scénických zložkách v kontexte inscenácie ale ani v širšom kontexte tvorby Kamily Polívkovej, ale samostatne, čo znova vedie len ku kumulácii a opakovaniu už napísaného. Výsledkom výskumu sa tak stáva len vymenovanie elementárnych znakov tvorby Kamily Polívkovej, ktoré autorka uzatvára tým, že režisérka pracuje minimalisticky, ale termín minimalizmus v divadle nedefinuje. To je, podľa môjho názoru, príliš zjednodušené zistenie, aj s ohľadom na zvolené inscenácie. Polívkovej iné, než monodramatické inscenácie totiž často dokazujú, že minimalizmus nie je vždy jej mantrou (napr. Vévodkyně a kuchařka, Macocha, Mileniny recepty, atd).

Práca trpí nedostatkami aj v iných rovinách. Predovšetkým je to Kalusovej autorský štýl, ktorý je skromný, jednoduchý, bez ambície hlbšieho analytického uvažovania, miestami výrazne dojmologický. Diplomantka nie je precízna ani v odbornom vyjadrovaní, pomáha si často prázdnyimi pojmami a slovnými spojeniami (napr. čistá alebo chladná scénografie, a podobne), nepresnosťami (na strane 3 nájdeme výtvarníka Pěchoučka raz ako Michala, o pár riadkov ďalej premenovaného na Martina), nadužívaním pasívov a ukazovacími zámenami (tato, ten, touto, atd).

Zoznam prameňov a literatúry je viac než skromný a práca so zdrojmi nie je nijak presvedčivá (dve teoretické publikácie, jedna recenzia inscenácie, žiadna práca s prameňmi typu programy, fotografie, rozhovory, a napríklad aj nedávno obhájená bakalárska práca Anny Mášovej, atd), výrazne dlhé citácie z webových stránok Studia hrdinů, ostávajú neokomentované.

Neuškodilo by tiež, ak by Kalusová pracovala s poznámkovým aparátom a dátumy premiér dala do poznámky pod čiaru a nezaťažovala týmito informáciami hlavný text.

Adéla Kalusová naplní stanovený minimálny rozsah bakalárskej diplomovej práce, ale mnohé strany sú viac prázdne než zaplnené textom (napr. str. 8,9,14, 16, 18, 22,...).

Napriek kolísavej kvalite, všetkým pripomienkam, doporučujem k obhajobe a ak tá dopadne úspešne, navrhujem známku

Otázky pre diplomantku:

1. Vysvetlite na konkrétnych príkladoch inscenácií ako v tvorbe Kamily Polívkovej funguje spolu minimalizmus, expresivita a naturalizmus.
2. Ako sa menil vzťah a komunikácia medzi hercom/herčkou a publikom v závislosti od reprízy, vo vami analyzovaných inscenáciách?
3. Pri Zábranského monológu sa ani v poznámke pod čiarou nepokúsite o presah k poslednej spolupráci režisérky, autora a herca v inscenácii Konzervativec (MDP), je alebo nie je inscenácia akýmsi „voľným pokračovaním“ Herca a truhlára Majera...?, Dopúšťajú sa tvorcovia schématickosti a rutiny, alebo sú schopní ísť ďalej a prinášajú úplne nový originálny tvar?

Mgr.art. Eva Kyselová, PhD.

V Prahe, 3.9.2019